

Tsjerkepaad 2026

Evangelisch Lutherse Kerk

Nieuwe oosterstraat 28-30

Van 1 juli tot en met 14 september zaterdagen
van 13:30 tot 17:00
(behalve 5 september
in verband met verhuur.)

Lutherse Kerk Pakt uit

29 augustus van 13:30 tot 17:00

Op deze Tsjerkepaad middag zijn er 3 orgelconcerten te beluisteren. Van 13.30 – 1400 / 15:30- 16:00 / 16:30- 17:00. Van 14:30 – 15:30 vindt er een gesprek plaats, in talkshow setting, tussen de twee exposerende fotografen Oxiea Villamonte, Bette Bijleveld en Steven van Teeseling, directeur van het Luthermuseum in Amsterdam. Het publiek wordt uitgenodigd mee te praten.

1. Inleiding

Elk jaar is het weer de vraag wat doe je? De kerkdeuren open en vertellen over het gebouw met een aantal orgelconcerten is het vaste stramien. In 2024 ontstond het idee om op de grens van kunst en kerk iets te doen.

In 2025 (Lutheranen in beeld van Koos Breukel) en 2026 heeft dit geleid tot een samenwerking tussen het Luther Museum Amsterdam en de Evangelisch Lutherse Gemeente te Leeuwarden-Harlingen. In 2025 hebben we nog een tweede tentoonstelling gehad van Femke Fennema; Schilderwerk van een beginnend kunstenaar.

In 2026 staan de foto's die gebruikt zijn bij de tentoonstelling van Katharina von Bora centraal.

De foto's van Oxiea Villamonte, zijn in opdracht gemaakt van het Luther Museum, en gaan over het zelfbeeld en de vele rollen van vrouwen anno nu in zichzelf proberen te verenigen en uit te stralen.

Bette Bijleveld haar werk toont hoe iemand werkelijk tot bloei kan komen wanneer zij volledig zichzelf kan blijven: diep verbonden met een ander, en tegelijkertijd vrij, zelfverzekerd en onafhankelijk.

Contrasterend werk dat zo is opgesteld dat bezoekers voortdurend moet schakelen tussen ideaal en werkelijkheid.

Vandaar de gekozen opstelling onder de kraak.

Afwisselend een foto van Bette en een foto van Oxiea. Het contrast tussen ideaal en werkelijkheid door de ogen van deze twee vrouwen.

Alle deuren van de bankjes zijn open bij het werk van Oxiea. Behalve die ene, uit de begeleidende tekst zal blijken waarom.

Tot slot nog een keuze van de samensteller. De werken van Oxiea staan tegen de muur. In deze rollen kunnen vrouwen zich letterlijk klem voelen staan.

En Bette haar werk staat als een ideaal of wensbeeld. Vrij en op de voorgrond.

Er is nog een vraag aan de gemeenteleden: Het onderdeel Katharina is nu hoofdzakelijk gevangen in een boek. De vele gezichten van Katharina von Bora, maar wat zou het mooi zijn om deze herinneringen aan te vullen met eigen zaken die in de gemeente aanwezig zijn.

Zo verbinden we onze eigen herinneringen van de Evangelisch Lutherse gemeente van Harlingen en die van Leeuwarden met het grotere verhaal dat is beschreven in het boekwerk De vele gezichten van Katharina. Het nagesprek over de tentoonstelling is op 29 augustus in de ELG.

Leeuwarden, 5-7-2026, Willem Jan Westerbeek

2. Verantwoording

In 2024 ontstond het idee om samen met het foto's van Bette Bijleveld in de kerk te exposeren. Ds. A.E. Reichman schreef hier een preek bij. In 2025 werd aangesloten bij de expositie van Lutheranen in beeld, van het Luthermuseum maar de timing was zo dat de expositie al weer was afgelopen voordat Tsjerkepaad begon. Aan de andere kant was dat niet erg. De foto's riepen veel herkenning op omdat er vele bekende mensen, voor de gemeenteleden, waren geportretteerd. Eigenlijk wat intern gericht.

De expositie in 2026 is meer extern gericht.

In de opstelling is ervoor gekozen om voortdurend het contrast te zoeken. De consistoriekamer was een plek waar vrouwen en kinderen niet mochten komen. Een aantal gemeenteleden herinnerden zich dit nog. Tussen de foto's van Oxiea hangt de levensboom, de stamboom van Christus. Als je deze bekijkt staan hier ook verassend veel vrouwen in genoemd. Op de borden rechts, Luther, Melanchton, Calvijn en Zwingli. De borden links vermelden de kerkenraadsleden en de voorgangers.

Van 1999 toten met 2009 was Antoinette Elisabeth Reichman-Scheffer de eerste vrouwelijke voorganger van de gemeente.

3. Vraag aan de gemeenteleden en bezoekers.

Indienst getreden		Afgegaan	Overleden	Indienst getreden		Afgegaan	Overleden
1947.	Falke Algra.	1958.		1984.	Hendrik Postma.	2003	
1947.	Bouwe van der Woude.		1968.	1985.	Gosse Smeding.	2002	2
1954.	Art Jorritsma.	1974.		1996.	Catharina de Pries.	2000.	
1958.	Bondina Franconi - van der Wal.	1967.		1997.	Johannes J. de Wilt.	1998.	

Was Bondina Franconi - van der Wal het eerste vrouwelijke kerkenraadslid?
 Wat was dit voor een vrouw?

Dit portret staat normaal gesproken voor in de kerk. Wie was mevrouw A. v.d. Weide -de Boer?

Had ELG-Harlingen een eigen vrouwenvereniging of was dit dezelfde als in de in hoofdstuk 6 de dameskrans.

Of waren mevrouw A. v.d. Weide -de Boer en mevrouw S. van der Weide, vice-presidente van de dameskrans, familie van elkaar?

Wat wordt met deze zin bedoeld in hoofdstuk 6: De laatste oorlogsjaren (sinds 1943) nam de betreurde da. Van der Bos het tijdelijk waar.

Heeft uzelf nog portretten, boeken of andere verwijzingen naar de Vrouwenvereniging Catharina van Bora in Harlingen of de dameskrans met dezelfde naam? Neem ze dan mee naar de kerk, dan kunnen we ze laten zien op de grote expositietafel achterin de kerk.

Ook als u foto's hebt die in het verhaal van de dameskrans worden genoemd neem deze dan mee.

Op deze manier bouwen we onze eigen expositie. En natuurlijk krijgt u na afloop van de tentoonstelling alle zaken weer terug.

Dit hebben we al.

4. Toelichting op de kunstenaars

Bette Bijleveld

2024 Expositie van autonoom portretfotograaf Bette Bijleveld (Student aan de Nederlandse Academie voor Beeldcreatie) te bewonderen in de Lutherse kerk.

Verschillende series zijn geëxposeerd waaronder een serie rondom het ontdekken van erotische grenzen binnen de fotografie. Het lichaam wordt daarbij als kunstvorm ingezet en krijgt hierdoor haar eigen betekenis. Haar thematiek is altijd gericht op verbinding. Dit keer is het specifiek de verbinding met het vrouwelijk lichaam en de viering daarvan wat centraal staat.

Bette Bijleveld 2026 Afgestudeerd aan de Nederlandse Academie voor Beeldcreatie.

Qxia Villamonte MFA in photography, The Royal Academy of Fine Arts Antwerp, Belgium and Semester in The Guangzhou Academy of Fine Arts in Guangzhou, China

Bette Bijleveld (2002) is een Nederlandse Fine Art-fotograaf wiens werk thema's als kwetsbaarheid, kracht, vrijheid en menselijke verbondenheid onderzoekt. Vanuit intuïtie creëert zij rustige en esthetische verfijnde beelden die vaak een subtiele surrealistische sfeer bevatten. Met haar fotografie streeft zij ernaar een verbinding te creëren tussen het onderwerp, het kunstwerk en de toeschouwer.

Haar werk richt zich op vrouwen, die zij afbeeldt als krachtig juist door hun bereidheid zich kwetsbaar op te stellen. Door zachtheid en veerkracht met elkaar in balans te brengen, nodigt Bijleveld de kijker uit om stil te staan bij eigen ervaringen van rust, liefde, verbondenheid en persoonlijke vrijheid.

Lighthouse

Deze serie onderzoekt het gevoel van verbondenheid van een vrouw en verbeelde hoe zij zich binnen een romantische relatie zou moeten kunnen voelen. Waar intieme relaties vaak worden gezien als een beperking van persoonlijke vrijheid, laten deze beelden juist het tegenovergestelde zien. Ze tonen hoe iemand werkelijk tot bloei kan komen wanneer zij volledig zichzelf kan blijven: diep verbonden met een ander, en tegelijkertijd vrij, zelfverzekerd en onafhankelijk.

Oxiea Villamonte (1995, Chicago, USA) is een beeldend kunstenaar, opgegroeid en woonachtig in Amsterdam. Ze studeerde fotografie aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen en publiceerde in 2020 haar boek *Next of Kin*, waarin ze de verhalen van drie generaties vrouwen in haar familie met elkaar verbindt. Ze nam deel aan residenties, waaronder Artwell in Amsterdam (NL2021) en de LIA & f/stop residentie in Leipzig (DE 2024) Haar werk onderzoekt persoonlijke geschiedenis, identiteit en de rol van de vrouw in de wereld om ons heen.

In opdracht van het Luthermuseum vertaald Oxiea de thematiek van de tentoonstelling over Katharina von Bora in de hedendaagse vorm. Door de Lutherse kerk van Leeuwarden heen laat zijn een serie van negen foto's zien (er hangen vijf foto's in de kerk en de consistoriekamer en onder de kraak staan er vier.) die gaan over de rol en de positie van vrouwen in onze tijd. De foto's gaan over het zelfbeeld en de vele rollen die vrouwen anno nu proberen in zichzelf te verenigen en uit te stralen. Oxiea schreef de teksten bij de foto's zelf.

MOEDER. VROUW. ARBEIDER. MUZE.

Ik heb negen foto's gemaakt, geïnspireerd op Katharina von Bora. Wat mij heel erg inspireerde in haar verhaal, is hoe ze gedurende haar leven telkens anders werd waargenomen en geportretteerd, uit eigenbelang. Ik vraag me af hoe ze zichzelf zou hebben geportretteerd. Zou zij de titel maagd, verleidster, ideale moeder, echtgenote, zakenvrouw, feministe of intellectueel gekozen hebben verkozen? Was ze één van deze dingen of allemaal? Geïnspireerd door deze verschillende rollen die haar werden gegeven, maakte ik een serie van negen zelfportretten., waarin ik onderwerpen koos die zowel betrekking hebben op Katharina als op onze huidige tijd en mijn eigen leven. Voordat ik aan deze fotoserie begon, kende ik Katharina's verhaal niet. Katharina werd een vrouw zoals andere vrouwen die ik beter wilde leren kennen. Iemand zoals mijn eigen moeder, die mij als alleenstaande ouder opvoedde en zich daardoor niet op haar eigen carrière kon concentreren. Ik denk aan al die vrouwelijke kunstenaars die niet in de kunstgeschiedenis boeken voorkomen.

4a. De vele gezichten van Katharina

Nieuwe Keizersgracht 570

Van 24 oktober 2025 t/m 25 januari 2026

Ontdek de tentoonstelling *De vele gezichten van Katharina*. Vijfhonderd jaar na haar historische huwelijk met Maarten Luther duikt de tentoonstelling in het veelzijdige verhaal van Katharina von Bora (1499-1552): de vrouw die eeuwenlang vooral ‘de vrouw van’ werd genoemd, maar zoveel meer was.

Huwelijksportret van Katharina von Bora, door Lucas Cranach de Oudere, 1526, Galerie De Jonckheere, Genève

Waar gaat *De vele gezichten van Katharina* over?

De tentoonstelling *De vele gezichten van Katharina* gaat over ons beeld van vrouwen in de loop van de tijd. Iedere tijd zoekt in het verleden naar voorbeelden en rolmodellen. Soms is er maar weinig bekend over een historisch persoon. Juist dat maakt het mogelijk dat verschillende groepen hun eigen ideeën en waarden op die persoon projecteren. Dat geldt ook voor Katharina von Bora (1499-1552), de vrouw van Maarten Luther. Over haar echte leven weten we niet veel. Toch is zij in de loop der eeuwen steeds opnieuw gebruikt als symbool: als voorbeeldige huisvrouw, als ondernemer, als zondebok of juist als feministisch icoon.

Wat ga ik zien in *De vele gezichten van Katharina*?

In de tentoonstelling ontdek je hoe het beeld van Katharina door de eeuwen heen is veranderd, ook in Nederland. Je ziet schilderijen, boeken en documenten, maar ook van hedendaagse media zoals film, televisie en een speciale kunstopdracht. Zo

verbinden we de geschiedenis met de vragen van nu.

Bekijk onder andere bij ons de twee Huwelijksportretten van Lucas Cranach de Oudere in het museum, die we mogen lenen van De Jonckheere Galerie uit Genève!

In opdracht van het Luther Museum vertaalt fotograaf Oxiea Villamonte (1995) de thematiek van de tentoonstelling over Katharina von Bora in een hedendaagse vorm.

In de regentenkamers van het museum laat zij een serie van negen foto's zien die gaan over de rol en positie van vrouwen in onze eigen tijd. De foto's gaan over het zelfbeeld en de vele rollen die vrouwen anno 2025 proberen in zichzelf te verenigen en uit te stralen.

Waarom is *De vele gezichten van Katharina* voor ons relevant?

Katharina's verhaal blijkt verrassend actueel. Als non die uit het klooster ontsnapte en later een ondernemende vrouw werd, doorbrak zij de regels van haar tijd. Dit maakt haar interessant voor ons, omdat haar verhaal iets zegt over hoe vrouwen vroeger én nu worden gezien.

Publicatie 'De vele gezichten van Katharina'

Bij deze tentoonstelling is ook een publicatie verschenen.

Te koop tijdens de expositie in Leeuwarden voor € 30,--

Hieronder een aantal spreads van hoe het boek eruit ziet (op Instagram). Het is prachtig vormgegeven door Esmée Dros. Met bijdragen van onder andere Tanja Kootte, Sabine Hiebsch, Inge Westerduin de Jong, Lisa Loeb en Steven van Teeseling.

Wat wordt er bedoeld met de titel '*de vele gezichten van Katharina*'?

De titel van de tentoonstelling refereert aan de verschillende gezichten die op Katharina von Bora zijn geplaatst. Ze is telkens voor iemand karretje gespannen en heeft zelf geen duidelijke identiteit gekregen. Deze veelzijdigheid van haar persona zegt meer over de geschiedenis dan over Katharina.

Waarom wordt in de titel niet de volledige naam van Katharina gebruikt?

De volledige naam van Katharina von Bora is (nog) heel erg onbekend, bovendien zijn er vele andere Katharina's in de geschiedenis geweest: van veel vrouwen in de geschiedenis weten we niet wie ze echt zijn, maar weten we wel wat de geschiedenis over hen heeft verteld.

4b. Lutheranen in Beeld - Koos Breukel

Luther Museum Amsterdam, Nieuwe Keizersgracht 570

Wat is eigenlijk ‘typisch luthers’ en welke rol en positie hadden én hebben lutheranen in onze maatschappij? Dit najaar onderzoeken we deze vraag met een dubbele tentoonstelling en door de ogen van twee bijzondere kunstenaars.

In de kerkzaal is de tentoonstelling Johann Georg Schwartze – uit de schaduw van zijn dochter te zien met 19e-eeuwse portretten van de elite, waaronder lutheranen.

In de monumentale hal van het museum tonen we – bij wijze van portrait gallery – een kunstopdracht van ‘fotograaf aller Nederlanders’ Koos Breukel: Lutheranen in beeld.

De geschiedenis van het lutheranisme in Nederland is het verhaal van een gemeenschap – van mensen dus. Het lutherse geloof wordt handen en voeten gegeven in het dagelijks leven, is mensenwerk. De lutherse gemeenschap is altijd een minderheid geweest in Nederland. In 2024 bestaat de gemeenschap uit niet meer dan 10.000 aanhangers, waarvan een deel actief is in de kerk en bij verschillende diaconale projecten. Het Luther Museum Amsterdam ziet het als haar taak om het materiële en immateriële erfgoed en de beleving van wat het is luthers te zijn in de maatschappij vast te leggen en uit te dragen, actief te houden en zichtbaar te maken. In Lutheranen in Beeld tonen we bijzondere portretten van Koos Breukel van lutheranen die op de achtergrond bijdragen aan de lutherse gemeenschap.

Lutheranen aan het woord - <https://luthermuseum.nl/nl/podcast>

Van de persoonlijke verhalen van de door Koos Breukel geportretteerde gelovigen - jong en oud, met verschillende sociale en culturele achtergronden – wordt een podcast gemaakt, waarmee het publiek een beter beeld krijgt van wat het is luthers te zijn in Nederland anno nu. Hoe worden de lutherse waarden vertaald in het dagelijks leven? Wat is het verhaal van de gemeenschap (kunnen we überhaupt wel spreken van één gemeenschap)? Hoe zien zij hun rol in het licht van de geschiedenis? En wat voor een beeld schetsen zij voor de toekomst? De podcast is gemaakt door Bart Geeraedts en noemen we *Lutheranen aan het woord*. Deze is te beluisteren in je favoriete podcastapp.

Wat gebeurt er met de Lutheranen in Beeld na en tijdens de tentoonstelling?

De fotoserie van Koos Breukel is onderdeel van de museumcollectie en wordt na de expositie in het Luther Museum beschikbaar gesteld voor presentaties bij verschillende lutherse kerken in Nederland. Op de foto's is te zien hoe ze hebben gehangen in de kerkzaal van de Lutherse kerk van Leeuwarden (2025)

Als spin-off van deze tentoonstelling is er vanuit de verschillende gemeentes ook gesproken historie vastgelegd in podcasts. Er zijn 2 in Leeuwarden opgenomen.

Lutherse verhalen: Leeuwarden en de vrouwenvereniging

02-10-2025 10:45 min / <https://luthermuseum.nl/nl/podcast>

In de consistoriekamer van de kerk spreekt Bart Geeraedts met Tietie Westra. Zij is gemeentelid en voormalig diaken van de Lutherse Kerk in Leeuwarden en is presidente van de Lutherse vrouwenvereniging Martha Maria. Toen zij met haar man, na vele verhuizingen vanwege zijn werk bij Rijkswaterstaat, in 1977 in Leeuwarden kwam te wonen, is zij lid geworden van Martha Maria. Een gesprek over deze bijzondere vereniging. In deze podcast wordt een aantal keren verwezen naar de “Dameskrans Catharina van Bora” (Niet te verwarren met Martha Maria uit de podcast.) In de podcast wordt dit mooi uitgelegd. Op 15 februari 2026 is Martha-Maria na 95 jaar gestopt met een feestelijke viering.

Lutherse verhalen: Leeuwarden onder de kerkvloer

02-10-2025 11:27 min / <https://luthermuseum.nl/nl/podcast>

Nico Pellenbarg weet daar alles van. Hij is gemeentelid en voormalig ouderling van de Lutherse Kerk. Nico verteld over de restauratie, maar daarnaast wordt het verhaal ook in historische context geplaatst. Dit is belangrijk door te geven. Dit geldt ook voor de geschiedenis van de Dameskrans “Katharina van Bora” Vandaar de oproep in hoofdstuk 3. (Podcast is ook gebruikt bij de tentoonstelling onder de Zwaan”

Koos Breukel (1962) opereert aan de top van de Nederlandse portretfotografie. In zijn carrière fotografeerde hij uiteenlopende personen. Van studenten, schrijvers, zeilers tot kunstenaars, transgenders, politici en leden van het Koninklijk Huis. Ook werkt Breukel regelmatig mee aan humane projecten. Zijn focus is het maken van eerlijke, rauwe portretten van mensen. Hij legt zijn onderwerp vaak vast tegen een donkere, effen achtergrond, met een eenvoudige belichting en veel aandacht voor het verhaal dat de huid en ogen van de geportretteerde vertellen. De portretten tonen zijn nieuwsgierigheid naar de mens. Geboorte, leven, ziekte en dood zijn belangrijke thema's in de portretten van Koos Breukel. Zo maakte hij een aantal series foto's van ernstig zieke vrienden, tot vlak voor hun dood. Maar Breukel is ook bekend van het eerste staatsieportret van Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima, uit 2013. Koos Breukel had solotentoonstellingen in het Nederlands Foto Instituut in Rotterdam, Museum De Hallen in Haarlem en de Kunsthal in Rotterdam, en vele tentoonstellingen wereldwijd.

5. DE DAMESKRANS “CATHARINA VAN BORA”

De krans werd in het najaar van 1912 opgericht. Wanneer precies is onzeker. Er is sprake van een eerste vergadering op 23 oktober, maar reeds in 1913 viert men de verjaardag op 12 november. Tot de oprichters behoorde ds. H.L. Boerlijst, de toenmalige predikant onzer gemeente. De pastorie is dan nog naast de kerk en de bewoner is vrijgezel, zodat het niet verwondert, dat hij vaak even binnenvalt om met de dames thee te drinken. Overigens las hij dan ook meestal een Bijbelgedeelte voor, dat hij nader verklaarde. Mede daardoor is hij een graag geziene gast, die door de eerste secretaresse, mevrouw Schreij in haar notulen “onzen geachten Leeraar en vriend” wordt genoemd. De leiding van de krans had hij echter niet; die berustte bij mevrouw Maurer, de eerste presidente.

Wij zijn verbaasd, als wij lezen met hoeveel ijver de vijftien leden van de pas opgerichte krans aan het werk gaan. “Catherina van Bora” is inderdaad niet in het leven geroepen als gezelligheidsvereniging. Weliswaar is men dankbaar voor “den gezelligen, innerlijke geest”, die tijdens de vergaderingen heerst, maar het doel van de krans ligt elders. Men wil de nood der minderbedeelden helpen lenigen en aldus in de vereniging als ook in de gemeente de gemeenschap verwerkelijken, waartoe wij in het geloof geroepen zijn. Reeds voor Kerstmis 1912 is men zover, dat kunnen worden uitgereikt: “achttien lakens, negen vrouwenhemden en zes manshemden”. Daarmee niet tevreden besluit men ook aan de kinderen van de zondagschool kleding uit te reiken. Met het vervaardigen en uitreiken van kleding is de krans doorgegaan tot 1949. Toen maakten de omstandigheden verdere arbeid overbodig. De grondstoffen waren duur en de inkomsten der mensen zoveel hoger dan in 1912, dat men het maken van kleding staakte.

Intussen vermeldt de historie nog aanzienlijk meer activiteiten. Zo maakten de dames in de eerste jaren van hun vereniging nieuwe collectezakken voor de kerk. De kerkenraad betoonde zijn dankbaarheid daarvoor, door de krans een taart te geven.

Reeds werd bericht, dat op iedere avond – de krans vergaderde éénmaal per twee weken – een Bijbelgedeelte werd gelezen en besproken.

Doorgaans deed de presidente dat, soms ook de dominee. Dat het er niet altijd even “innerlijk” toeging, blijkt uit de klacht van de eerste presidente over de aanmerkingen van sommige leden op haar tekstuitleggingen.

Het zou te ver voeren als wij een overzicht gaven van alle bijbelstukken, die door ds. Boerlijst werden verklaard.

Eén inleiding echter mag niet onvermeld blijven. Op 21 mei 1913 las hij Handelingen 2:1-21 voor, de pinkstergeschiedenis. In de verklaring ervan zei hij, dat de vrouw als christin zich op allerlei gebied kan begeven en werkzaam zijn in de dienst des Heren. Daarom, zo betoogde hij, is het niet nodig te werken voor het vrouwenkiesrecht, welke verrassende conclusie een opgewonden gedachtenwisseling veroorzaakte.

Van de boeken, die op de vergadering werden voorgelezen, noem ik alleen het eerste: “Terug naar het vaderhuis”, (1919, uitgeverij J.H. Kok.) dat met grote stichting en diepe ontroering werd aangehoord. “Catharina van Bora” heeft van meet af aan zoveel mogelijk arbeidsvelden gezocht. Ook zending heeft van haar werk geprofiteerd. Aanvankelijk hield men zich bezig met het maken van kleding. Er werden kabaaïen genaaid en de dames leverden een positieve bijdrage aan de verbreiding van de Westeuropese cultuur in het verre oosten door zending en inlanders te verrassen met een flink aantal hansoppen. Later werd als navolgenswaardige gewoonte aangenomen, op de jaarvergaderingen te collecteren ten bate van de zending. Het geofferde bedrag werd uit de kasmiddelen naar boven afgerond. Gelukkig is geen gewoonte geworden, wat een lid in 1935, ongetwijfeld uit zendingsijver, presteerde: zij verlootte een hondje en kon twee gulden aan de zending afdragen.

“Catharina van Bora” heeft niet alleen talloze hemden, sokken en handschoenen op haar naam staan, maar ook de oprichting van de meisjesvereniging “Magdalena” waartoe in 1914 werd besloten. Onder leiding van mejuffrouw Wilders begon “Magdalena” met negen leden. De leiding van de meisjesvereniging was aanvankelijk steeds in handen van leden van “Catharina van Bora”

Een verbluffende activiteit heeft de naaikrans aan de dag gelegd bij het organiseren van Bazaars, verlotingen en verkoopdagen. Er zijn weinig jaren geweest, waarin zij niet een bedrag voor het één of ander doel op die manier bijeen bracht. Het begon met een verloting ten bate van de “reparatie” van de kerk in 1916, die f. 173,75 opbracht. Voor nieuwe verlichting in de kerk bracht een bazaar in 1921 f. 675,-- op. Toen 2 jaar later de kerk moest worden geveerd, organiseerde “Catharina van Bora” een Bazaar die gehouden werd in hotel “Amacitia” en waaraan medewerkte het fanfare korps “looft de Heer”. De in 1962 vervangen gordijnen in de kerk hingen daar sinds de verloting in 1922.

De stoep voor de kerk, die wij iedere zondag – willen wij hopen – betreden, kon mede dank zij een verloting in 1926 worden gelegd. Zo zijn er overal stille getuigen te vinden van de activiteiten van “Catharina van Bora”. Naar de opbrengst gerekend is de bazaar van 1928 het meest geslaagd. Er werd f. 1.625,-- bijeengebracht om kerk en kerkekamer een opknapbeurt te geven. De eerlijkheid gebied echter om erbij te berichten, dat voor deze bazaar niet alleen C.v.B. haar krachten heeft gegeven. Medewerking verleende de krans aan gemeente- of familie-avonden doorgaans door prijzen van de verloting te verzorgen en een enkele maal door zelf op de planken te verschijnen, zoals in 1939 in een stuk van de hand van mevrouw de Wilde.

Een bijzonder hoofdstuk vol aangename herinneringen voor de leden zelf vormden de jaarlijkse reisjes.

Het eerste vond plaats op 25 aug. '21 en voerde naar Oranjewoud. Met een onderbreking in de oorlogsjaren is het jaarlijkse uitstapje tot het einde gehandhaafd. De dames trokken naar een aantrekkelijke streek, dichtbij als Staniastate of veraf als Camperduim en Apeldoorn, genoten van de natuur, deden spelletjes en aten en dronken er goed van. Men reisde in het begin per trein of met de autobus van de firma Postma. Op een reis naar Paterswolde in 1925 lieten de dames zich wegen en uit een automaat de toekomst voorspellen. Ietwat onduidelijk schrijft de secretaresse daarover: “Jammer dat die dingen niet goed werkten, want niets klopte met de werkelijkheid”. Het wordt daarbij aan de lezer overgelaten te kiezen tussen weegschaal en automaat of te begrijpen dat beide ondeugdelijk waren.

In de doolhof verdwaalde men zo ernstig dat ds. Bergman, zoals een goede herder betaamt, de dames op het rechte spoor moest brengen. Een foto vereeuwigde telkenjare de reizende “Catharina van Bora” aanvankelijk was dat het werk van een beroepsfotograaf, later verzorgde zr. Boukje Visser deze jaarlijkse herinnering, met slechts eenmaal een mislukte opname.

Dat gebeurde in 1927 in Giethoorn. Haar schuld was dat niet, want het verslag meldt dat “ds. Bergman niet recht wilde gaan zitten.”

In 1926 besloot men naast de jaarlijkse grotere reis nog een kleinere te ondernemen ten gerieve van de leden, voor wie de grotere en dus de duurdere te bezwaarlijk was. Meestal leidde het kortere uitstapje naar Zwartewegsend.

Dankbaar gedenken de dames het initiatief in 1942 genomen tot het houden van een kerstwijdingsbijeenkomst. Sedert dien treffen wij deze in ieder jaaroverzicht aan.

Reeds eerder geschreven dan mevrouw Maurer haar eerste presidente was. Zij werd bijgestaan door mevrouw Schreij als secretaresse. De eerste diende de naaikrans in die functie tot 1916, toen ds. Boerlijst trouwde en zijn vrouw voorzitter werd. Mevrouw Schreij bleef tot haar vertrek uit de stad in 1921 secretaresse. Mevr. T. de wilde, die tot het einde fungeerde, volgde haar toen op. Moest in 1913 de kerkenraad nog bijspringen om het kastekort te dekken, sinds 1918, toen mevrouw Gerritsen penningmeester werd, is de krans onafhankelijk door gestage groei van haar inkomsten. Tot 1948 heeft zij ononderbroken en tot ieders tevredenheid de kas beheerd. Dertig jaar van zuinig beleid hebben ervoor gezorgd dat “Catharina van Bora” de meest vermogende tak van arbeid was in de gemeente.

Mevrouw Gerritsen, in 1951 overleden, was een toonbeeld van toewijding en ijver. Zij werd opgevolgd door mevrouw J. Algra, de laatste penningmeesteresse. Een geliefde presidente verloor men, toen ds. En mevr. Boerlijst in 1923 naar Amsterdam vertrokken. Mevrouw Oolgaard werd gevraagd voor de duur van de vacature het voorzitterschap waar te nemen.

Aanvankelijk had zij echter bezwaren, want “de jonge meisjes of zogenaamde ‘Hoekjes’ waren weleens luidruchtig”. Niettemin nam zij de benoeming aan en nog gedenkt C. v. B. haar met dankbaarheid voor de uitmuntende leiding, die zij tal van jaren aan de krans gaf. Want de nieuw beroepen predikant, ds. Bergman, kwam als vrijgezel in Leeuwarden en is dat gebleven tot 1936 toe. Daarna fungeert juffrouw Oolgaard als vice-presidente tot 1940. In 1929 trad mevrouw de Wilde af als secretaresse. Haar opvolgster, mevrouw Tigchelaar-Meina diende de krans tien jaar (1930 – 1940) als zodanig en nog eens acht jaar als vice-presidente, na het aftreden wegens ziekte van juffrouw Oolgaard.

Dan zal mevrouw Visser-Noordhoff ervoor gaan zorgen, dat dit overzicht kon worden geschreven. Later volgden nog mej S. van der Weide, mevrouw Keizer (Beide 1947) en mevrouw Rohn (1954 - 1960). De

predikantsvrouwen Bergman (1936 – 1945), van der Haagen (1946 – 1952) en Grabandt (1953 – 1958) presideerden de krans in hun tijd. De laatste oorlogsjaren (sinds 1943) nam de betreurde da. Van der Bos het tijdelijk waar. Sinds 1947 was mejuffrouw S. van der Weide vice-presidente. In 1937 vierden de dames Postma en Joustra hun 25 jarig lidmaatschap van de krans zelf. Nadien volgden nog velen, laatstelijk in 1958 de dames Van der Weide, Mollema, Van Duuren en van der Net (40 jaar), allen toen nog lid. De jaarvergaderingen, waarop secretaresse en penningmeesteresse hun verslagen uitbrachten, werden tot 1917 omstreeks de vermoedelijke oprichtingsdatum gehouden, doch na een brandstofloze en koude zitting in dat jaar pleegt men enige maanden later bijeen te komen. Men eindigde meestal met voordrachten. In 1926 wordt er voor het eerst melding gemaakt van een Friese voordracht (Bernesmert) door mevrouw Tigchelaar. Bij het derde lustrum in 1928 bood het kerkkoor Marten Luther in plaats van de gebruikelijke bloemen taartjes aan, wat mejuffrouw Oolgaard deed uitroepen dat Maarten Luther nu van stille tot openlijke aanbieder van Catharina van Bora was geworden.

Bij die gelegenheid werd mevrouw Gerritsen, 10 jaar penningmeesteresse gehuldigd wegens “haar goede humeur met al dat centerij gezeur”. In 1947 vierde men het 35 jarig bestaan, waarbij de dames Gerritsen en Visser – van Dijk, de laatste beter bekend als Moeke Visser, herdachten dat zij van de oprichting af lid waren.

Groei en verval. Vijftien dames vormden in 1912 de naaikrans C. v. B. 41 jaar later stierf de laatste in leven zijnde oprichtster, Moeke Visser. Tot 1929 steeg het Ledental, dat toen 32 dames omvatte. Op verzoek van ds. Boerlijst werd in 1915 besloten ook dames toe te laten, die geen lid van de gemeente zijn. Zij hebben echter geen stemrecht en moeten op ondubbelzinnige wijze blijk geven van belangstelling voor onze gemeente. Ook juffrouw Bokma voldeed blijkbaar aan deze voorwaarde; haar belangstelling groeide in drie maanden tijds zelfs zo onstuimig, dat zij zich verloofde met dominee Boerlijst¹⁾ en tegen het einde van het jaar met hem huwde.

In de jaren 1929 – 1950 blijft het aantal leden vrij stabiel, (In 1950 zijn er 27 leden), maar daarna zet de teruggang in. Catharina van Bora wordt ouder, de leden beginnen haar te ontvallen, deels door de dood, maar ook doordat het gebrek aan nieuwe leden wel een deprimerend werkt. Na het overlijden in 1961 van mevrouw Jorritsma en mevrouw Jasper daalde het ledental tot ongekende laagte. Weliswaar werd in 1960 mevrouw

speckmann lid, maar met haar 80 jarige leeftijd kon zij de krans niet jonger maken. Toch waren de leden vol goede moed.

Zij wilden doorgaan met hun samenkomsten, met elkaar meeleven en elkaar tot zegen zijn, lezen wij in een der laatste verslagen. En toen dit overzicht werd samengesteld, bereide “Catherina van Bora” zich met enthousiasme, dat herinnert aan het verleden, voor op haar 50-jarig jubileum.

Najaar 1962
Ds. A. Nierop.

- 1) In het verhaal van Ds A. Nierop, Najaar 1962 staat “Ds Boerlijst?? Doordat de tijd niet heeft stilgestaan is op internet terug te vinden dat het huwelijk tussen Hendrik Lodewijk Boerlijst en Baukje Bokma is gesloten op dertien juni negentienhonderd zestien..

5. Handleiding voor de begeleiders.

Beste mensen, wat fijn dat jullie dit jaar de opening tijdens Tsjerkepaad weer willen begeleiden. Daarvoor alvast een grote dank vanaf deze plaats. Een tentoonstelling organiseren is één, maar tijdens de opening bemensing organiseren is net zo belangrijk. Gelukkig doen we dit met zijn allen. Als je mensen weet die onze kring willen komen versterken geef dit dan door aan de kerkrentmeester.

Enkele zaken van aandacht die Elisabeth ook al heeft gecommuniceerd:

- Als je geen sleutel hebt, laat dit via de Lutherapp even weten. Of bel met Elisabeth of de kerkrentmeester 06-53389443 en dan wordt het geregeld.
- De tsjerkepaad vlag en het buitenbord staan in de hal van de kerk; hang deze aan de muur en zet hem op straat dit geeft extra aandacht.
- Zet een bakje koffie en thee, zodat je de organisten kunt ontvangen, maar ook voor jezelf want het is een lange zit. Daarnaast heb je dan iets te bieden aan mensen die even door willen praten.
- Graag de tellijsten bijhouden zodat we achteraf weten hoeveel bezoekers we hebben gehad.
- Bijzonder foto's dit voorjaar met veel vrouwen in kwetsbare poses. Probeer de mensen het verhaal uit te leggen als hier vragen over zijn. Eerder in deze brochure is dit uitgelegd.
- Ook verleiden de foto's om eraan te zitten. Wijs de mensen erop dat dat niet mag. Het vet en vocht van de handen trekt heel snel in de foto en dan worden in een paar dagen de vingerafdrukken zichtbaar. We hebben bijvoorbeeld met witte stoffen handschoenen de foto's op hun plaats gezet.

- Er hangen achter de gordijnen in de consistoriekamer ook nog twee foto's voorzichtig de Gordijnen opendoen en over de stoelleuning hangen.

- Het aantal bezoekers op het formulier van Elisabeth vermelden.
- Mensen actief wijzen op het giftenbakje of op het bankrekening nummer, dat erbij hangt. Want ondanks de vrijwillige medewerking van allerlei mensen zijn er wel kosten. We willen geen entree heffen, maar door de bezoekers op dit element te wijzen kunnen we ook in de toekomst activiteiten van hoog niveau blijven organiseren.
- Helaas kunnen we niet alle elementen van de tentoonstellingen in het Luther Museum Amsterdam laten zien. Wanneer je de boeken leest weet je goed wat er in het Luther museum was te zien. De boeken geven een mooie achtergrond bij ons eigen verhaal en de getoonde foto's. De boeken verkoopprijs is € 30,-- per boek. Contant afrekenen of op het rekeningnummer:

**NL91 INGB 0000 8256 95 tnv Evangelisch Lutherse gem. LWD-
Onder vermelding van Boek Katharina of Boek Schwartz**

Deze expositie wordt door vrijwilligers bemenst. Met deze expositie willen we kunst die schuurt met ons traditionele geloof laten zien. Dit roept iets op!

Laat u ons weten wat u van deze opzet vindt, want dan kunnen we dit in onze evaluatie van deze muzikale bijeenkomsten meenemen.

Kerkrentmeester.westerbeek@gmail.com

De Evangelisch Lutherse kerk Leeuwarden-Harlingen wil deze expositie deze gratis aanbieden, om de middag voor iedereen toegankelijk te laten zijn. Voor wie dit kan betalen vragen we een royale gift voor de kosten van de expositie en het onderhoud van de kerk.

U kunt de gift contant in de collecte schaal bij de deur achterlaten of een gift overmaken op: **NL91 INGB 0000 8256 95 tnv Evangelisch Lutherse gem. LWD-**

Onder vermelding van gift Tsjerkepaad kosten.